

Učiteljski Tovariš

Stanovsko političko glasilo J. U. U. — sekcije za Dravsko banovino v Ljubljani
Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Praničnikova ulica 61. Redakcija na uradno. Neprankiranih pism na sprejeto. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letna 60 Din. za tiskarstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo letno članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davek posebej. Pošt. šte. 11.197. Telefon 3713

Naša zborovanja.

Najvažnejša ustanova učiteljskega združenja so naša zborovanja. Tej velevažni ustanovi bi morali mi vsi posvečati nekoliko večjo pažnjo. In sedaj, ko pričnejo z novim šolskim letom delovati tudi naše najvažnejše društvene ustanove, ne bo odveč, če spregovorimo o njih par besedi.

Ako so kateremu stanu potrebna večkratna sestajanja v svrhu razgovora o stanovskih zadevah, tedaj je to potrebno v prvi vrsti našemu stanu. In tega dejstva se je organizacija zavedala v polni meri, ko je delovala na izposlovanju znanega odloka, da nam je med letom dovoljenih 5 šolskih dni, ki jih smemo uporabiti v organizacijske svrhe. Seveda je predpogoj, da postavimo na dnevni red pedagoško predavanje.

Moralna dolžnost vsega članstva našega združenja je, delovati na to, da bodo naša zborovanja v tekočem letu v celoti ustrezala svojemu namenu, da bodo verno zrcalo učiteljske stanovske zavesti in dela v korist šole, stanu in naroda.

Tem zahtevam bomo v polni meri ugodili, če se redno udeležujemo zborovanj. Čim večji odstotek bo prisotnih, tem večji bo uspeh in članstvo si le z visokim odstotkom udeležbe na društvenih zborovanjih da povsem pravo izpričevalo stanovske zavesti. Ne iščimo izgovorov za izostanek, ne grajammo in ne zabavljamo, marveč sodelujemo in sodelovanjem pokažimo, da smo polnovredni člani svoje organizacije, ki se zavedamo svojih dolžnosti in pravic ter da hočemo s sodelovanjem in dobrih nasvetih pripomoči do svojih uspehov. Le ono članstvo, ki se v polni meri zaveda svojih dolžnosti napram celoti, društvu in stanu, sme uveljavljati tudi svoje pravice.

Društvo, ki zahteva od svojega članstva, da točno izpolnjuje svoje članke dolžnosti in s posejanjem zborovanj sodeluje pri reševanju perečih stanovskih vprašanj, se mora tudi v polni meri zavedati, da ima članstvo pravico zahtevati, da so ta zborovanja vestno in točno pripravljena. Leto za leto se pojavljajo nova aktualna vprašanja na pedagoškem in šolskem polju, in ravno tem vprašanjem je treba posvečati mnogo pozornosti in s predavanjem in razpravami ustvarjati med članstvom možnost pravičnega in točnega tolmačenja teh vprašanj.

Naravnost vitalnega pomena so za naš stan razna pravna vprašanja, ki jim moramo na naših društvenih zborovanjih posvečati vso pozornost in razpravljati o njih z največjo resnostjo. Ne zadostuje, da predsednik ali kateri član samo omeni kako vprašanje. O vseh zadevah, ki se tičejo nas vseh, je potrebna temeljita razprava in vse članstvo je dolžno, zasledovati in proučiti zadeve, važne za naš stan in šolo. Ne čakajmo posledic, marveč skušajmo odvrniti že pojave, ki utegnjo škodovati organizaciji, našemu stanu in šoli.

Tudi ni pravilno, da ravno taka pereča vprašanja prepuščamo v proučitev posameznikom ali posebnim odsekom. Vsi se moramo seznaniti prav z vsemi vprašanji, ki zadevajo nas vse. Dolžnost posameznikov ali odsekov bodi, da sestavi elaborat mnenj ali nasvetov, izvirajočih iz debate, ki je v njej sodelovalo vse članstvo.

Žal, da moramo na tem mestu konstatirati dejstvo, da je naše članstvo ravno pri najvažnejših vprašanjih, tičečih se našega stanu in šole, zelo malo aktivno, ako ne povsem brezbrizno. Vso skrb in odgovornost navadno prepušča odboru. Ogromna večina članstva v brezdelju in desinteresanosti pričakuje uspehov. Ob neuspehih je ravno ta ogromna večina največji kritik in vali krivdo na druge, namesto da bi se potrkala na prsi in rekla: »Mea culpa«.

Pri društvenih zborovanjih ne smemo pozabiti na svoje gmotne zadeve, vendar ne smejo ta vprašanja tvoriti začetek in konec vsakega zborovanja, kajti društvo, ki ima na umu edino-le materialne zadeve, ki se briga edino za gmotni uspeh svojega članstva, nima prave podlage za svoj obstoj in bo gotovo propadlo. Družijo naj nas višja moralna in etična načela, a materialna stran naj tvori le podlago pri reševanju pravih zadev stanu.

Ne pozabimo na lastne gospodarske ustanove. Nešteto krat se je že poudarjalo, da smo učitelji marljivi in delavni in v mnogih prosvetnih domovih po deželi se zrcalijo uspehi učiteljskega dela. Ko pa je treba pokazati nekoliko več zanimanja in agilitnosti v korist lastnega stanu, lastne organizacije, lastnih ustanov, tedaj se potegnemo v ozadje, molčimo in čakamo, da bodo delali drugi. Če bi vse slovensko učiteljsko žrtvovalo le polovico svojega izvenšolskega dela, svojih materialnih izdatkov in svojih prizadevanj v korist lastnih ustanov, bi danes imeli že veličanske palače, na katerih bi blesteli napis »Učiteljski dom«. — Temu vprašanju posvetimo na letošnjih zborovanjih največjo pozornost.

Kriza tare vse stanove in tudi mi nismo izvzeti. Daleč smo razkropljeni in mnogo nas stane pot na zborovanja, vsaj nekatere. Toda

verjemite, niti enemu članu, niti eni članici ne bo žal izdatkov, če bo zborovanje pravilno pripravljeno, in ako pridemo z namenom, da se bomo zborovanja res udeležili, to se pravi, na njem sodelovali. Se tako dobro pripravljena zborovanja ne bodo rodila pravega uspeha, če bo članstvo poslušalo vse zadeve povsem brezbrizno in čakalo prve prilike, da odide po lastnih potih, ker hoče »prav« izrabiti prosti dan, ki je namenjen zborovanju.

Ako pregledujemo poročila posameznih društvenih zborovanj, opazimo vsaj pri nekaterih, da je članstvo debatiralo o vprašanjih, ki niso važna le za dotično društvo, marveč za ves stan. A kljub temu so poročila, rekeli bi, skoraj iz vseh društev precej slična, a mnogo zamudi oni, ki jih vsled te sličnosti ne prečita, kajti v njih, ne v vseh, najdemo kleno zrna! Zakaj ne bi imelo vsako društvo posebnega poročevalca, a ne samo za to, da napiše za »Učiteljskega tovariša« kratko poročilo, marveč da napiše zanj tudi tu pa tam kak članek, v katerem obravnava ona vprašanja, ki je društvo o njih razpravljalo, a bi utegnila zanimati tudi ostalo članstvo.

Samopomoč učiteljskih otrok, najmlajša stanovska zadruga.

Težak gmotni položaj je v našem stanu že razmeroma zgodaj obudil misel za stanovske, gospodarske, predvsem pa socialne ustanove. Neprestana stiska in potreba, ki ju je preživljal učitelj v preteklih in polpreteklih dobi večji meri kot ostale stroke uradništva, sta ustvarili intimnejše medsebojne odnose, pa tudi zamisel po tesnejši in smotnejši gospodarski povezanosti. Danes ne najdemo v nobenem stanu inteligence tako razvitega čuta tovarištva, kakor med učiteljskim in smo prišli v tem pogledu domala že v pregovor. Res pa je tudi, da pod enakimi pogoji ni nobena druga stroka gospodarsko tako močna, in toliko osamosvojena, kot je učiteljsko. Skoraj kot paradoks zveni, da so temu v prvi vrsti vzrok tesne razmere naših po večini že pokojnih tovarišev. Danes imamo v banovini 10 stanovskih zadrug in to ne samo na papirju, marveč živih, trdnih in močnih, za katerimi stoji ves učiteljski stan. Naj jih samo naštejemo. Poleg gospodarskih ustanov: Učiteljske tiskarne v Ljubljani, Hranilnice in posojilnice Učiteljskega konvikta v Ljubljani, Učiteljske kreditne in gospodarske zadruge v Celju in Uč. gospodarske poslovalnice v Mariboru obstojajo sledeče socialne: Učiteljski dom v Ljubljani in v Mariboru, Dom učitelje v Ljubljani, Učiteljski zdraviliški dom v Rogaski Slatini, Učiteljska samopomoč in Samopomoč učiteljskih otrok. Slednja je bila ustanovljena letos 10. julija, redno pa je začela posloovati 10. avgusta t. l.

Potrebo po ustanovitvi slične ustanove za naše otroke, kot je Učiteljska samopomoč za odrasle, smo čutili že dolgo. Na iniciativo in z denarno podporo Učiteljske samopomoči je zraslo lani 17. maja društvo Samopomoč za otroke učiteljev in učiteljic z namenom, nakazovati denarno podporo in sicer po otrokovi smrti posmrtnino, po polnoletnosti vpišanega otroka pa odpravnino.

V društvo so se sprejemali otroci osnovno- in srednješolskega učiteljstva od spolnega tretjega do devetnajstega leta, to pa samo v prehodni dobi. Vsako leto bi odpadel od sprejema najstarejši letnik, tako da bi nastopila po devetem poslovnem letu normalna doba, to je sprejem priglašencev od tretjega do desetega starostnega leta. Prehodno dobo so predvideli ustanovitelji društva v pravih iz najširših socialnih nagibov. S temi določbami je bila dana možnost zavarovanja otrok tudi onim našim starej. tovarišem, ki so vse življenje pogrešali slično ustanovo.

Člani društva so bili zavarovani otroci, zastopali pa so jih plačniki. Zavarovalnina se je plačevala mesečno po 10 Din, odpravnina oziroma posmrtnina pa je znašala ob ustanovitvi 500 Din, prvi redni občni zbor pa jo je povišal na 1000 Din. Način plačevanja določenega mesečnega zneska za zavarovalnino, kot ga je imelo dobro leto dni to društvo, ni dopuščal, da bi se višina posmrtnine ali odpravnine znatno zvišala in so iz razloga, ker je bila Samopomoč za otroke učiteljev in učiteljic le neke vrste hranilnica, v katero so vlagali posamezniki nizke zneske v določenih obdobjih. Za starejše, pa tudi za umrle bi moral ustanova brezpogojno načeti svoj rezervni fond. Če vpošteva najmlajšega zavarovanca, ki bi ga starši prijavili takoj po dovršenem tretjem letu, vidimo, da bi plačal v 18 letih t. j. v 216 mesecih vsoto 2160 Din. Posmrtnina oz. odpravnina bi kljub obrestim, ki bi tekom tega časa vplačani denar precej pomnožile, ne smela presežati gornjega zneska, ker je treba vzeti v obzir, da bi celo v normalni dobi zavarovali starši mnogo otrok šele v 9. oziroma v 10. letu. Računati pa je treba s posameznimi smrtnimi primeri, ki stojijo izven tega računa.

Ob začetku šolskega leta naj si izdela vsako društvo program za zborovanja v tekočem letu. Program naj izdela članstvo, a od borova dolžnost je, da povsem ugotovi željam članstva in ga s tem pritegne k složenemu sodelovanju.

Da pa bomo to dosegli, je nujno potrebno, da sodelujemo vsi, predvsem pa, da smo tudi vsi včlanjeni. Še vedno imamo dokaj društev, ki niso mogla ali niso znala privabiti vseh učiteljev in učiteljic v svoje okrilje. Priporočamo, naj si izbere vsak društveni odbor poseben organizacijski odsek, ki bi imel skrb, da privabi vse učiteljske v srezu in svoje društvo in po njem v skupno stanovsko organizacijo. Učitelj, ki stoji danes zunaj naše hiše, ni naš sodelavec in noče biti naš tovariš.

Trdna in močna organizacija nam je nujno potrebna; ustvarjamo si to organizacijo povsem sami in čim aktivnejše in čim agilnejše posežemo vsi v njeno delovanje, tem večjih uspehov se smemo nadejati. Od leta do leta uvidevamo vedno bolj, da mora naša organizacija obstojati, se širiti in delovati v korist stanu, šole, naroda in države, zato je dolžnost nas vseh, da ne stojimo ob strani, marveč z vsemi močmi pripomoremo organizaciji do uspehov, ki bodo v korist nas vseh.

Tekom svojega obstoja društvo ni imelo nobenega smrtnega slučaja, zato je dosegel njegov rezervni fond lepo vsoto, okroglo 55.000 Din, v katerem znesku pa je vsota tudi podpora v višini 30.000 Din, ki mu jih je poklonila ob ustanovitvi Učiteljska samopomoč in mu ustvarila s tem trdno podlago.

Samopomoč za otroke učiteljev in učiteljic je stremela za tem, da se čim bolj dvigne število zavarovancev. Njen namen je bil, doseči zavarovanje vseh učiteljskih otrok. Žal se to kljub prizadevanju odbora še daleko ni zgodilo, četudi je pošiljala reklamne in informativne tiskovine direktno na naslov učiteljev-starešev. Najbolj čudno pa je to, da se ugodnosti zavarovanja niso poslužili starši starejših otrok, za sprejem katerih so bile v pravila vnešene prehodne določbe.

Četudi je delal pripravljalni odbor pri sestavi pravil z vso natančnostjo, so se že prvo leto društvenega obstoja pokazale v praksi nekatere pomanjkljivosti. Učiteljski posinovljenci in varovanci so bili izključeni od zavarovanja. Določeno ni bilo, kaj se zgodi z denarjem zavarovanca, ki mu umrje plačnik, pa nima niti premoženja niti svojca ali varuha, ki bi bil v položaju, plačevati zanj zavarovalnino. Ali naj izgubi tudi denar, ki so ga starši zanj le težko plačevali? Izpopolniti ali izpremeniti pa je bilo potreba še nekatere druge določbe, ki si jih je osvojil tudi društveni občni zbor. Teh izprememb pa nadzorna oblast ni dovolila, marveč je zahtevala, naj se društvo preosnuje v registrovano pomožno blagajno.

O reorganizaciji društva je razpravljal že 1. redni občni zbor, ki je naročil odboru, naj tekom poslovnega leta izdela nova pravila in pripravi vse, da se preosnuje društvo v zadrugo po zgledu Učiteljske samopomoči. Ker banska uprava izpremenjenih pravil ni potrdila, se je moralo zgoditi to leto dni prej.

Na izrednem občnem zboru, ki se je vršil 10. julija 1932, se je društvo Samopomoč za otroke učiteljev in učiteljic v Ljubljani prostovoljno razšlo. Isti dan pa se je ustanovila Samopomoč učiteljskih otrok, reg. z. z. o. z. v Ljubljani, ki zasleduje iste cilje kakor likvidirano društvo in ki je po sklepu izrednega občnega zbora prevzela tudi vso njegovo imovino. Dosedanji plačniki postanejo njeni zadržniki, čim ugodijo formalnostim in podpišejo pristopno izjavo. Za vse zadrž-

nike, čijih otroci so bili doslej člani društva Samopomoč za otroke učiteljev in učiteljic v Ljubljani, plača deleže in pristopnino zadruga sama iz premoženja, ki ga je prevzela od likvidiranega društva.

Samopomoč učiteljskih otrok reg. z. z. o. z. šteje sedaj 117 zadržnikov in ima 208 zavarovancev. Posmrtnina oz. odpravnina bi znašala danes 2080 Din. Odpravnino izplačuje zadruga po izpolnjenem 21. letu starosti zavarovancu samemu in je torej nekaka dota, ki bi je sicer učitelj v današnjih prilikah svojemu otroku ne mogel dati. Čim več bo zavarovancev, tem višji bo znesek odpravnine oziroma posmrtnine. Višina zavisi torej od nas samih.

Če član umrje, zavarovani otrok pa nima drugega plačnika in ne lastnega premoženja, se mu izplača izjemoma ob polnoletnosti odpravnina, kakršno bi dobil na dan, ko prenehajo članski prispevki. V redno število zavarovancev ni štet in dediči nimajo pravice na podporo. Ako pa so se plačevalci članski prispevki po članovi smrti iz otrokove imovine, pripada posmrtnina otrokovim dedičem.

Člani zadruge postanejo lahko starši, varuhi ali redniki učiteljskih otrok, zavarujejo pa lahko otroke ali varovance od spolnega tretjega do desetega leta. Prehodnih ugodnosti glede zavarovanja otrok, ki so prekoračili deseto leto starosti, nova zadruga nima. Član zadruge podpiše in vplača en sam delež in to brez ozira na to, koliko zavarovancev je prijavil. Zadržni delež znaša 10 Din. Jamstvo je enkratno.

Dočim so plačevali člani razpuščenega društva Samopomoč za otroke učiteljev in učiteljic redne mesečne prispevke po 10 Din in sta bili odpravnina in posmrtnina fiksno določeni, je uveden pri zadrugi Samopomoč učiteljskih otrok isti način plačevanja kot pri Učiteljski samopomoči, s čimer se izpreminja višina podpore od slučaja do slučaja in doseže zato brez nevarnosti za obstoj zadruge poljubno visoko vsoto. Ravno radi te svoje prožnosti se je ta sistem plačevanja pri sličnih ustanovah tako siljajno obnesel. V primeru smrti ali doživljanja polnoletnosti zavarovanca plača vsak zadržnik prispevek za prihodnji slučaj smrti ali polnoletnosti. Prispevek, ki se plača za prvi slučaj pri sprejemu v zadrugo, znaša 10 Din za vsakega zavarovanca, ki ga je prijavil zadržnik. Član z dvema oz. tremi zavarovanci plača torej 20 Din oz. 30 Din. Dajanje so torej neprimerno manjše kot v bivšem društvu. Smrtni primeri bodo jako redki in bo treba plačevati v pretežni večini le za doživljanje.

Letni upravni stroški znašajo za vsakega zavarovanca 10 Din. Ob pristopu v zadrugo je treba plačati tudi pristopnino, ki se ravna po starosti zavarovanca in sicer znaša: za 3. in 4. leto starosti 10 Din, za 5. in 6. leto 15 Din, za 7. in 8. leto 30 Din, za 9. in 10. leto 50 Din.

Rezervni sklad se snuje iz čistega bilančnega dobička in služi za kritje eventualnih izrednih izgub, ki bi jih ne mogli kriti dohodek tekočega poslovnega leta. Med člane se ne sme deliti v nobenem slučaju.

Da more zadruga izpolnjevati svoje dolžnosti in točno nakazovati posmrtnine oziroma odpravnine, četudi se slučajno hitro ponavljajo, obstoja rezervni fond za podpore. Tvori se iz preplačil članov, iz daril ter podpor. Poleg tega je dolžan vsak član plačati vanj s prvim letnim plačilom znesek 5 Din za vsakega zavarovanca.

S tem je v kratkih obrisih podano vse, kar naj ve vsak učitelj o naši najmlajši, našim otrokom namenjeni zadrugi. Ako se bomo pravilno zavedali njenega pomena in svojih dolžnosti do otrok, bo vzrasla in vzcvetela v močno stanovsko socialno ustanovo, s čimer se bo izpolnilo pričakovanje njenih ustanoviteljev.

—mk—

Pregled o dosedanjem delu pri šolskem radiu.

Po predavanju g. prof. L. Andreea.

Šolski radio je še mlada ustanova. V aprilu l. l. je naročila kr. banska uprava Jugoslovenskemu učiteljskemu združenju — sekciji za dravsko banovino v Ljubljani, naj uvede šolski radio v vse šole naše banovine. — Pobudo za to odredbo je dala postaja Radio-Ljubljana, ki je obljubila, da bo brezplačno oddajala prireditve šolskega radia.

Pri sekciji se je sestavil poseben odbor, ki je prevzel nalogo, da uresniči pri nas šolski radio. V odboru je zastopana kr. banska uprava, domača postaja ter osnovna, meščanska in srednja šola.

Odbor je imel 23. maja l. l. svojo prvo sejo in je pričel takoj s predpripravi za uvedbo šolskega radia.

Delovanje odbora je kr. banska uprava zelo olajšala, sploh omogočila, ker mu je kljub vladajoči krizi v lanskem kakor v letošnjem letu velikodušno nakazala primerne denarne zneske.

Naš šolski radio je tako urejen, da honorira kr. banska uprava njegove prireditve,

odbor jih vodi in domača postaja jih brezplačno oddaja. — Pri našem šolskem radiu so torej trije odločujoči činitelji, namreč kr. banska uprava, naša oddajna postaja in naš odbor ozir. sekcija.

Kako je vršil odbor svoj nalog, obširno opisuje naša tajnica v članku »Bilanca našega šolskega radia po prvem letu obstoja«, katero poročilo je prinesla »Prosveta«, glasilo JUJ — sekcija Ljubljana.

Iz tega članka povzamem najvažnejše:

Odbor je imel vsega skupaj 11 sej. Na prvih sejah je sestavil vprašalne pole, ki jih je kr. banska uprava razposlala vsem šolam v banovini. Nato sestavljena statistika je pokazala, da je imelo lansko jesen 40 šol lastne radio-aparate in sicer 27 osnovnih, 10 meščanskih in strokovnih in 3 srednje šole. 50 šolskih upraviteljev pa je dajalo svoje aparate šolam na razpolago. Statistika je bila torej prav ugodna.

V propagandne namene, da se opozori kar največ učiteljev na šolski radio, so izdali

naši odborniki več člankov v Prosveti, Potopniku in Učiteljskem tovarišu, kjer je nastala za šolski radio celotna rubrika.

Po naročilu našega odbora je spisal prof. Niko Kuret brošuro »Šolski radio« in jaz sem iz esperanta prosto prevedel knjigo »Sedaj vem, kaj je radio«. Kuretova brošura razlaga bistvo šolskega radia in njegovo organizacijo ter opisuje njegov razvoj v tujih državah in njegove možnosti pri nas. Moja knjiga obravnava uvod v radiotehniko. To delo je bilo do sedaj prevedeno že v 11 evropskih jezikov.

V lanskim počitnicah se je vršil v Ljubljani in Mariboru radio-tečaj za učiteljstvo. Oba tečaja sta imela skupaj 80 udeležencev, tako da je statistika izkazala že 420 učiteljev radio-amaterjev.

Pri tako ugodnih pogojih ni odbor več okleval in je pričel v jeseni s svojimi prireditvami. Prva oddaja je bila 3. novembra t. l.

Vsak začetek je težak. To velja tudi za naše prireditve. Bile so dobre, bile so pa tudi slabe, vendar je bilo po mojem mnenju dobrih več ko slabih. Vse prireditve so bile bolj ali manj poskusne, nikakor pa ne zgolj slučajne, saj smo se pri sestavljanju programov ozirali na letne čase, važne obletnice in vse šolske proslave. Priznavam, da se nismo držali učnih načrtov, saj v začetku to tudi ni bilo mogoče, marveč smo razpisali naslove za naše oddaje, ki so jih posamezni učitelji izdelali in predvajali; kasneje pa smo pozvali učiteljstvo, da se je s primernim gradivom samo prijavilo. Tako smo lažje dobili predavatelje. Vseh prijavljenih naslovov nismo sprejeli, temveč samo one, ki so bili v skladu z namenom šolskega radia, t. j., da so nudili nekaj, česar ni mogel podati učencem učitelj sam. Število dobrih predavateljev je redno raslo. Želimo, da bi se še bolj povečalo, da ne bomo v zadregi, kadar nam bodo sredstva dopuščala, da poskočimo s številom oddaj na teden.

Šolski radio je priredil letos 61 prireditev in sicer:

šolskih proslav	6
vzgojnih predavanj	7
prirodopisnih	13
tehničnih	6
domovinoznanskih	6
jezikovnih	4
potopisnih	4
zgodovinskih	2
dramatičnih prireditev	3
glasbenih	3
nabožnih	2 in
različnih	5 - sku-

paj 61 prireditev, ki so se predvajale kot akademije, koncerti, predavanja, dialogi, reportaže in slušne slike — Vidimo, da je bil program po vsebini in obliki zelo raznovrsten ter je gotovo razširil obzorje učencev in poživljal pouk, saj so take oddaje za šole nekaj nenavadnega in zato posebno zanimive. — Če se torej naše prireditve niso približale bistvu šolskega radia, so bile vsaj vzpodbudne in zanimive.

1. februarja smo uvedli 10-minutna poročila za mladino. Oddajajo se pri vsaki naši prireditvi razven proslav in koncertov. Ta poročila so se mladini zelo priljubila in bi jih težko zopet pogrešala. Obsegajo same aktualne zadeve, ki zanimajo mladino.

Statistiko smo letos izpopolnili na podlagi okrožnice, ki jo je poslala kr. banska uprava vsem šolam. Sedanja statistika izkazuje 66 šol, ki imajo lastne radio-aparate, in naštete okroglo 250 šolskih upraviteljev, ki dajo svoje aparate šolam na razpolago. Radio-aparate ima 40 osnovnih šol, 14 meščanskih in strokovnih ter 3 srednje šole. To je lep prirastek od lanskega leta, saj se je število šolskih aparatov zvečalo za eno tretjino in ima petkrat več šolskih upraviteljev radio-aparate ko lansko jesen.

Odbor je v eni zadnjih sej, opiraje se na statistične podatke, sklenil, da bo oddajal v

POZOR!

Učiteljstvu mariborskega okrožja!

**Knjigarna
Učiteljske tiskarne v Ljubljani**

je otvorila v začetku julija

v Mariboru

v Gornji Gosposki ulici št. 44

svojo podružnico

Pozivamo učiteljstvo, da prečita zadevno okrožnico, ki so jo te dni prejeli vse šole mariborskega okrožja

Splošne vesti.

— Učni načrti za srednje in osnovne šole. V torek 20. t. m. se je sestal na sejo glavni prosvetni svet ministrstva prosvete v Beogradu, ki je razpravljajal o novih učnih načrtih za srednje in osnovne šole. Iz dravske banovine sta na sejo odpotovala načelnik prosvetnega oddelka banske uprave gospod Josip Mazi in gospod Ivan Dimnik, predsednik sekcije JUU za dravsko banovino.

— Redno plačevanje članarine svojim društvom je najboljši dokaz zavezanosti in poštvalnega članstva. Odlaganje povzroča od dne do dne večje zastanke, ki jih člani le s težavo poravnajo. Na prvem rednem zborovanju naj pripravijo vsa društva točen načrt za plačevanje članarine, ki ga naj člani in društveni blagajniki točno izvajajo. Blagajniki sreskih društev naj sproti nakazujejo vplačano članarino sekciji, da ne bo nepotrebnih zastankov.

— Za »Popotnika«, ki je naše edino pedagoško glasilo in ga morajo imeti po odredbi ministrstva prosvete vse šole, je veliko zastankov na članarini. Vse šolske upravitelje naprošamo, naj poskrbe, da bodo kmalu plačani zastanki, da bo mogel list nemoteno izhajati in vršiti v polnem obsegu svojo nalogo.

— Reklamacije glede dostavljanja »Učiteljskega tovariša« in »Popotnika« naslavljajte vedno na upravo, ne na uredništvo.

— Ljudevit Stiasny sedemdesetletnik. Šolski nadzornik v p. Ljudevit Stiasny praznuje te dni sedemdesetletnico. Zaslužnemu šolniku in iskrenemu tovarišu, ki je posvetil vse svoje bogato znanje napredku šole in podvigu učiteljstva, iskreno čestitamo z željo, da bi še dolgo vrsto let užival krepak in čil zasluženi pokoj. O njegovem delu na šolskem in prosvetnem polju bomo še poročali.

— Za Slovensko šolsko Matico. Odbor Slov. šolske Maticе bi rad, da pride letošnji književni dar naročnikom v roke že tam kje okrog Božiča, kar je zima najprikladnejši čas za branje. Zato je del rokopisov že v strojih Učiteljske tiskarne. Toda ali bo v istini mogoče razpošiljati knjige za Božič, to zavisí sedaj največ od — naročnine. Do danes je ni še skoro nič vplačane, a književna naklada se v tiskarni ne more določiti, dokler odbor točno ne ve za število naročnikov. To je torej sila pereč problem! Za letošnje prejemne naročniki troje knjig: Ena bo Pedagoški Zbornik,

ki prinaša to leto razprave o velikih pedagogih, oziroma vzgojevalcih človeštva (Komen-sky; Tristoletnica Velike didaktike, Kerschen-steimer, Goethe; Stoletnica smrti, Slomšek; Sedemdesetletnica smrti, dr. Bezjak), ki so vse živo aktualno in tudi razumljivo pisane. Dalje precej obširna Psihologija (spisal prof. Ozvald), ki je tako zasnovana, da bo učitelji in učiteljici pomagala konkretno razumevati dečka in deklico pa tudi človeka izven šole, kolikor je eden in drug individualna celota in tudi kolikor je člen v verigi sedanje jako zapletene kulture. In slednjič študija o Goethejevi »Pedagoški provinci«, v kateri ta sekularni duh že pred več ko sto leti povsem moderno razmišlja o »novi« šoli. Odbor je storil, kar je le mogel. Prosimo pa tudi gg. poverjenike in naročnike, naj poskrbe, da naš blagajnik čim prej, a najkasneje do Vseh svetnikov prejme naročnino (po 30 Din). Pa porečes morda, ljubi tovariši ali tovarišica, da je sedaj trda za gotovino in da je tudi 30 Din že »denar«. Je res, kdo izmed naš šolnikov bi tega ne čutil na lastni koži! Ali uvažujta, to prosí odbor, da Vama je v teh hudih časih, ki nas vse tarejo, vendarle najvernejši in tudi najdobrohotnejši drug še — knjiga, ki bi Vaju hotela bodriti in voditi. Zato ji omo-gočita s svojim brezdvomno pritriganim prispevkom, da — zagleda beli dan! Edina moč, ki v takih stiskah, kakor so današnje, kaj za-leže, je samopomoč. Naj bi za to uvidevanje našega učitelja in učiteljice ne hvalil samo Učiteljski dom, ampak tudi — Slovenska šolska Matica. — Odbor SSM.

— Nove odredbe glede kolkovanja raču-nov, objav in čekov. Kakor znano, je bilo kol-kovati račune trgovcev in obrtnikov doslej z 10 parami, če so se glasili samo na 100 Din; če so se glasili na vsote preko 100 Din, jih je bilo kolkovati z 20 parami. S 1. septembrom t. l. je pa stopil v veljavo novi takсни zakon tudi glede računov trgovcev in obrtnikov ter je kolkovati od tega dne naprej te račune ne-glede na to, ali se glase na vsote preko 100 Din ali na manj, vsakega s kolkom za 25 par. Pro-dajalci kolkov morajo skrbeti, da imajo s 1. septembrom pričenši tudi te kolke v zalogi. Pri računih trgovcev in obrtnikov znaša kazen 50 kratni znesek neplačane pristojbine, torej je posebno paziti, da se taki računi prav kol-kujejo. Na reklamne objave, kakršne se pri-lepljajo na hiše, na okna itd., je znašala taksa dozaj tudi samo 10 par; od 1. septembra t. l. je povišana tudi ta taksa na 25 par. Kazen znaša tu 10 kratni znesek neplačane pristoj-bine, torej je tudi pri takih objavah paziti, da se prilepí nanje kolek za 25 par ter se čezenj ali piše ali pa pritisne štampiljka. Čeke na iz-plaćila pri Poštni hranilnici je prav tako kol-kovati od 1. septembra t. l. dalje vsakega s 25 parami. Ker je tiskani dozaj na njih samo kolek za 10 par, je prilepiti na ček še dopol-nilni kolek v znesku 15 par, oziroma 20 par, ker kolkov po 15 par ni v zalogi. Pisati ni čez ta dopolnilni kolek ničesar, ker ga bo uničila poštna hranilnica sama s svojo lastno štam-piljko.

— Na željo staršev se bo vršil tudi letos pod okriljem Francoskega inštituta v Ljubljani mladinski francoski tečaj, kjer se bo po-učevala francoska konverzacija in osnovni pojmi slovnice. Namenjen je v prvi vrsti učencem, ki mislijo vstopiti pozneje v gimna-zijo, kjer dela v prvem razredu baš franco-sčina največ težav, ker se učitelj zaradi veli-kega števila dijakov ne more baviti z vsakim posebej tako, kakor je to v začetku franc. pouka posebno potrebno. Tečaj se bo vršil za dečke od torkih in četirkh od 3.—4. pop. v razredu deške vadnice na Resljevi cesti, vo-dil ga bo prof. dr. Novak. Pouk se je pričel v torek 20. septembra. Vpisnina, obenem čla-narina za september je 10 Din, nato po 30 dinarjev mesečno neglede na praznike, plač-ljiva začetkom vsakega meseca. Število učen-cev je omejeno, zato se je javiti pravočasno.

Pri naročilih potom Učit. gosp. poslovalnice upoštevajte knjigarno Učiteljske tiskarne!

LISTEK

† Fran Megla.

Prijatelju in tovarišu v spomin.

Ko smo Te, dragi prijatelj, spremljali dne 13. septembra t. l. v veliki družbi domačinov, znancev, prijateljev in tovarišev Tvojih iz vsch krajev tje gor na mirni hribček pri Sv. Lenartu k večnemu počitku, mi je uhajal spomin dolgo nazaj v ono dobo, ko sva se pred okroglo 50 leti šolala v Mariboru. Nisva bila sicer v enem in istem razredu, ker si bil Ti 3 leta pred menoj, a združena sva bila v dijaš-škem društvu »Zborčke«. To je bilo tajno društvo, torej brez potrjenih pravil, kjer smo se mladi učiteljskički navduševali za narodne ideje ter skušali nadomestiti v maternem je-ziku to, kar se je na zavodu takrat glede go-jitve slovenščine zamarjalo.

Petdeset let je od one dobe, torej pol stoletja, a živo se še spominjam besed, katere si, dragi pokojnik, povodoma nekega preda-vanja v »Zborčko« izrekel. Učitelj bodi z ljudstvom, a ne nad ljudstvom, ako hoče, da bo njegovo delo v šoli in izven šole imelo uspeh! Učitelj bodi z ljudstvom! To Ti je bi-la deviza, to Ti je bilo geslo, katerega si se ves čas svojega dolgoletnega službovanja kot učitelj držal. Povsod, bodisi pri Sv. Tomažu, pri Sv. Bolfenku na Kogu, pri Sv. Janžu, v Svetinjah in pri Sv. Lenartu, v svojem rojst-nem kraju, si bil vedno z ljudstvom in ne nad njim, zato Ti je ljudstvo tudi zaupalo, zato Te je tudi ljubilo.

Spominjam se tukaj samo Sv. Bolfenka, kjer si, dragi pokojnik, pri ondotnem ljud-stvu še dandanašnji v tako dobrem in hvalež-nem spominu, da je tamkajšnja — sedaj že tretja generacija — prenesla to ljubezen in zaupanje na Tvojega sina Milana, ki je pred par leti tamkaj služboval in se je prebival-stvo na mah na njega privadilo in se ob slo-vesu težko ločilo od njega.

Prav ob njegovi 70-letnici ga je zrušila smrt. Spet se je razredčila vrsta stare garde, ki ji je bila narodnost stožer vsega hotenja in delovanja. Ker pokojni svojega prepriča-nja ni skrival pred nikomer, ker je smatral za svojo učiteljsko dolžnost, da vkljub vse-mu orientira prebivalstvo svojega šolskega okoliša proti jugovzhodu, zato ni čuda, da je ob izbruhu vojne romal ukljenjen v Gradec. Avstrijska justica je iskala mrlično svoje žrtve in našla jo je v učitelju-idealistu, ki je bil prenaiven, da bi se znal izviti iz strašnih krempljev. Obsodil so ga na štirinajst mese-cov. Skrb za ljubljeno in mnogoštevilno rod-bino, ki je ostala brez rednika, bi ga ubila, da ni našel uteh v elitni družbi sotrpinov, o katerih je govoril vsekdar z največjim pono-som.

Pokojni je bil tipičen intelektualce pre-teklega stoletja. Razpolagal je z naravnost ogromnim znanjem. Njegova gostoljubna hi-ša je zbrala prav pogosto vesel krog mlade inteligence, ki je pod njegovim vodstvom raz-pravljala o vsem mogočem. Če je debata po-stala preburna, je poznal dva preizkušena re-cepta. Ali je segel v svojo bogato založeno knjižnico, s priznano avtoriteto zaključil raz-pravo, ali pa je kot strasten ljubitelj petja napeljal prekipajočo bojevitost v mirno vodo sladke muzike.

Kot učitelj je bil rojen metodik. S prena-pnjenimi razredi je dosegel odlične uspehe. Celo pokojni Končnik se je divil njegovi di-daktiki in sodelovanju slahernega učenca v razredu, ki je štel 80 glav.

Svojem je bil skrben oče in pri vsej svo-ji miselni bojevitosti neizmerno mehkega sr-ca. Največja uteha v dneih bolezní mu je bilo njegovih devet vnukov in vnukinj ter zavest, da se je njegovo življenjsko delo zrcalilo v gosposkarskem in kulturnem napredku ljub-ljenega šolskega okoliša Sv. Lenart pri Veliki Nedelji.

Na prelepem griču, kjer leži pokopališče, se je strnilo okrog groba poleg ogromne mno-žice domačinov učiteljstvo ormoškega okraja. Ko so se razlegali preko naših goric zadnji akordi poslovalne pesmi, ko so nežne roke nametale cvetja grobu do vrha, tedaj so pri-čale solze na obrazih mož in žena — njegovih bivših šolarjev — in na obrazih tovarišev: Umrl je mož! Ko smo se vračali vsak v svoj kraj, nam je tožno misel sladila zavest: To-varištvu vendar ni prazna beseda!

Dragi tovariši! Nad 20 let si služboval v svojem rojstnem kraju. Poznal si svoje ljud-stvo in ljudstvo je poznalo Tebe. Tukaj med ožimi svojimi rojaki boš užival večni mir. Uverjen sem, da se bo ob obisku njive božje vsak bivših Tvojih učencev rad pomudil pri Tvoji gomili in se spomnil s hvaležnim srcem, da si mu bil dobrohoteč učitelj.

Počivaj, dragi prijatelj in tovariš, v miru po težki življenjski borbi!

A Kosi. — X.

V našem domu.

Po desetletnem, smotrenem in požrtvo-valnem delu, skrbnem zbiranju in dobrem gospodarstvu je dobilo naše učiteljstvo za svojo decó prvi »Učiteljski dom« v dravski banovini.

Že dolgo sem iskal prilike, da obiščem svoje severne tovariše in prijatelje, da mi pokažejo sad svojega truda in žrtve, svoj dom, ki naj ne bo dom samo deci učiteljevih otrok, ampak dom in ognjišče vseh tovarišev iz dravske banovine, posebno pa onih od se-verne meje.

Uverjen sem bil, da so naši gospodarni tovariši napravili nekaj dovršenega in lepega, reči pa moram, da sem bil prijetno iznena-den, ko sem zagledal ta prvi učiteljski dom.

Nešel sem mnogo več, kakor sem pričakoval. Na lepi Kozarjevi ulici, z razgledom na temno Pohorje proti jugu in na bližnje vino-gradne gorice proti severu se dviga v skupini vil lepi »Učiteljski dom«, obdan s sočnim ze-lenjem prostornega vrta.

Po pristrčnem pozdravu s tovarišem upravitnikom in njegovo ljubeznivo gospo, našo gospodinjjo, sem začutil takoj pri vstopu ono domačnost, ki jo pogrešamo skoraj v vseh domovih.

Tu ni onih dolgih praznih koridorov z vr-sto vrat, ki spominjajo na hotele in prenočiš-šča. To je dom, saj seva iz vseh kotov, s stopnišča, iz vse arhitekture, prava doma-čnost. Tu je naša deca kakor doma.

V prijazni učilnici so pri delu in učenju naši otroci. Najmlajši, ki ga malo muči do-motožje, se je zatekel h gospodinjji — materi v kuhinjo, da se pri njej potolaži.